

Oslo

Møte med KFU mandag 12.02.2024 - skoleturer og gratisprinsippet

Seksjon for elevrettigheter og skoletilbud

Irene Jensen, seksjonssjef

Anita Solheim, jurist

Skoleturer og gratisprinsippet

Prosess

- Vi fikk oppdrag fra byrådsavdelingen den 15.05.2023 om å lage retningslinjer om gaver og dugnader knyttet til skoleturer.
- **Oppdraget:**
Hjelp skolene med føringer innenfor det handlingsrommet de har.

Det har vist seg vanskelig for skolene å sikre en praksis i samsvar med gratisprinsippet når skoleturer og andre aktiviteter, som er en del av opplæringen, innbefatter gaver og dugnader. Mange elever, foreldre, FAU' er og ansatte på skolene melder også om press til å delta på dugnad eller til å gi økonomiske bidrag.

- Vi har hatt dialogmøter med representanter for elevene, tillitsvalgte, skoleledelsen og foreldrene om utforming av retningslinjene.
Høringen: i all hovedsak positive tilbakemeldinger.
- Nye retningslinjer våren 2024 (**merk:** det har ikke vært noen endringer i loven)

Skoleturer -dugnader og gaver

Turer og ekskursjoner som er en del av opplæringen, skal være gratis for elevene, det følger av opplæringsloven § 2-15.

Gjeldende rett:

- Skolen kan ikke ta initiativ til aktiviteter som krever egen- eller foreldrebetaling fordi det kan bli oppfattet som en oppfordring til å bidra.
- Elever og foreldre kan på eget initiativ foreslå å bidra til en tur som krever mer penger enn det skolen kan bruke. Skolen har likevel et ansvar for at innsamlingen foregår på en lovlig måte, og at bidragene skal være frivillige og anonyme. **Loven setter opp strenge vilkår for foreldreinitierte dugnader og pengeinnsamlinger.**

Skoleturer -dugnader og gaver

Vilkår, se [Utdanningsdirektoratet om hvordan vilkårene skal forstås.](#)

Pengegavene må være frivillige og anonyme:

Frivillig - Foreldrene/elevne som gir gave, må gjøre det uten å føle press til å gi.

Anonyme - Ved foreldrebidrag til klassekasser eller lignende må den som blir utpekt til å motta bidragene, sørge for anonymitet så langt det er praktisk mulig, slik at den enkelte foreldres bidrag ikke blir kjent av de andre foreldrene/elevne.

Det skal heller ikke være synlig hvem som ikke gir gaver.

Dugnad - Elevne og foreldrene kan også velge å arrangere dugnader, kakesalg, loppemarked o.l. i stedet for å gi gaver til skolen, men det må være (reelt) frivillig å delta.

Noen funn fra tilsynet til Statsforvalteren i Rogaland (tidligere Fylkesmannen) i 2020.

Vilkåret om at pengegaver må være reelt frivillig (det skal ikke være noe press) og anonyme. Her kommer det frem av rapporten;

Fylkesmannen ser at den innsendte dokumentasjonen viser at mange skoler bruker «runde formuleringer» som *økonomisk donasjon, frivillig gave, frivillige bidrag til skolens turkonto* eller *gavekasse*.

Noen skoler har en mer tydelig språkbruk:

"Viktig! Nå må alle svare på den endelige påmeldingen, og du som vil være med på CERN-tur må donere kr. 5500 senest 31.oktober.

Beløpet for donasjonen er satt til kr 5000... innen 10. november, 2019 innbetales kr. 5000,- til konto: [kontonummer].

Ettersom elevane har tent inn ulike summer på dugnadsarbeidet og nokre skal betale depositumsummen no, vert innbetalinga litt ulike for elevane. Merk innbetalinga med eleven sitt namn og prosjektnummer 752508."

Statsforvalterens egne vurderinger i tilsynet om kravet til anonymitet

- *..det mest krevende momentet er blant annet å kombinere oppfylging av behovet for pengebidrag fra elever/foreldre med kravet om anonymitet...*
- Fylkesmannen finner i den mottatte dokumentasjonen at anonymitet er forsøkt ivaretatt på elev-, lærer- og foreldrenivå. Det er bare rektor og en i administrasjonen som har oversikt over innbetalinger/gaver. Hvem som gir et bidrag, er anonymt for alle andre. **Oppfyller ikke det rettslige kravet.**
- **Det rettslige kravet er at det ikke skal være synlig hvem som ikke gir, slik at elever og foreldre slipper å tilkjennegi at de ikke har anledning til å bidra økonomisk.**

Nye retningslinjer -temaer

- **Er arrangementet en del av opplæringen (som skolen har ansvar for), eller ikke (privat regi)?**

-Her vil retningslinjene vise til momenter i en slik vurdering.

- **Hva gjelder for skolen når en skoletur er en del av opplæringen?**

-Her vil retningslinjene si noe om skolens ansvar og informasjonsplikt.

- **Hva kan foreldrene bidra med?**

-her vil retningslinjene gi føringer om pengegaver og dugnader.

- **Dugnader på 17. mai.**

- **Innrapportering av gaver som skolen mottar.**

- **Tips til overnattingssteder og lokaler til leie.**

-utlån av idretts- og friluftsutstyr

- **Tips til hvor dere kan søke om tilskudd til turer.**

Vi vil også lage konkrete eksempler knyttet til skoleball, skoleturer og avslutninger.